

Jezuïeten

IN MEMORIAM
JEZUÏETEN UIT VLAANDEREN

NOVEMBER 2012

VOORWOORD

Onze God schrijft met elk mens een persoonlijk verhaal.
AMDG

De volgende overleden medebroeders mogen hiervan getuigen :

Pater Emiel DE GRAEVE (1925-2011) *pagina 4*

Pater Jozef LOMBART (1928-2011) *pagina 5*

Pater Antoon VERWILGHEN (1919-2011) *pagina 7*

Pater Raoul LIEVENS (1926-2011) *pagina 8*

Pater Frans MATTHIJS (1924-2012) *pagina 10*

Pater Jan-Hendrik IMBERECHTS (1922-2012) *pagina 11*

Broeder Richard ROOMAN (1929-2012) *pagina 13*

Pater Robert JANSEN (1924-2012) *pagina 14*

Pater Frans TORFS (1926-2012) *pagina 16*

Pater Willy DELPUTTE (1925-2012) *pagina 17*

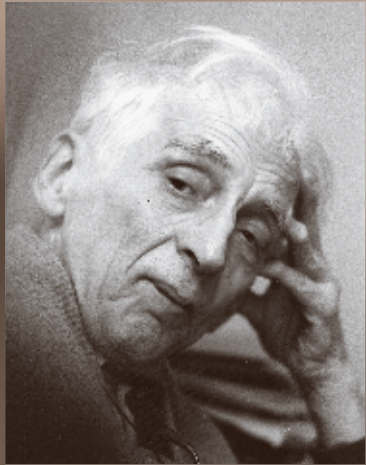
Pater André COEN (1924-2012) *pagina 19*

Pater Daniël BUTAYE (1925-2012) *pagina 21*

Pater Ghisleen VAN DOORSSELAER (1910-2012) *pagina 23*

Broeder Jozef VAN TULDER (1926-2012) *pagina 24*

Pater Joseph DE CUYPER (1920-2012) *pagina 26*

PATER EMIEL DE GRAEVE (1925-2011)

Emiel De Graeve werd geboren op 20 oktober 1925 te Wetteren als oudste van een gezin met tien kinderen (waarvan één al vroeg overleden was). Zijn vader was ambtenaar bij een overheidsdienst die zorgde voor arbeid en tewerkstelling. Tijdens de Duitse bezetting achtte die het zijn plicht om te blijven doorwerken om de werklieden hier in het land aan het werk te houden en om hun een tewerkstelling in Duitsland te besparen. Dat werd hem na de oorlog niet in dank afgenomen. Voor het gezin De Graeve brak toen een zwarte tijd aan. Miel zag zich genooddaakt om de pas aangevatte studies van technisch ingenieur op te schorten om gedurende vier jaar als bediende zijn gezinsleden te onderhouden. Dat was de eerste onverwachte wending in een levensloop die er nog meer zou kennen. Op 7 september 1948 is hij dan toch ingetreden. Enige jaren later zou de Noord-

Belgische provincie drie broers De Graeve onder haar leden tellen.

Tussen de normale studies in de filosofie (1950-1953) en in de theologie (1958-1962) behaalde hij een licentie in de wiskunde en de fysica aan de KU-Leuven (1954-1958), met een schitterend eindresultaat. Geen onverwachte keuze voor iemand die zijn leven lang een grote belangstelling voor techniek aan de dag legde en uitblonk zowel in de theoretische basis ervan als in haar praktische toepassingen. Hoe kon de provincie een dergelijk groot maar ook ongewoon talent inzetten? Niet op zuiver universitair niveau want Emiel voelde zich niet geroepen om een doctoraat te halen. Daarvoor voelde hij zich al een beetje te oud.

In een eerste fase, van 1963 tot 1971, werd hij aangesteld om fysica, scheikunde en wiskunde te doceren aan jonge jezuïeten en andere jonge religieuzen in het Collegium Maximum te Heverlee, later in het Centrum voor Kerkelijke Studies. Daar werd hij opgenomen in de kring van enkele confraters die zich eveneens wijdden aan de natuurwetenschappen. Vooral met de bekende astronoom Florent Bertiau bouwde hij een uitstekende relatie op. Het was dan ook niet te verwonderen dat Emiel in 1971 naar de Vaticaanse sterrenwacht in Castel Gandolfo werd geroepen. Daar zou zijn wiskundige opleiding hem toelaten de astronomen bij te staan. Daar zouden zijn administratieve talenten hem toelaten om zich meteen als overste en econoom ten dienste te stellen van de gemeenschap. Ook dit laatste was kenmerkend voor Emiel. Hij was een even bescheiden als gedienschtig man die zich niet wilde afschermen achter zijn wetenschappelijke deskundigheid en die meer kon en wilde zijn dan een lid van het hooggeachte gezelschap van de Specola Vaticana. Overigens begon enkele jaren later de lig-

ging van deze sterrenwacht haast letterlijk van zijn luister te verliezen. De lichtvervuiling werd daar, niet zo ver van de lichten van Rome, al te groot en de sterrenwacht verhuisde grotendeels naar de woestijn van Arizona, in de bergen niet zo ver van Tucson. Het neveneffect van deze verhuizing was dat de nieuwe lichting astronomen grotendeels uit Amerikanen bestond. De overheid van de Vlaamse provincie zag haar kans schoon en slaagde erin, ondanks de tegenzin van de Romeinse jezuïeten, Emiel terug te roepen naar Brussel. Daar had men dringend een naaste medewerker nodig van de provinciale overste. Alweer een nieuwe wending in de levensloop van Emiel. Gedienschtig als altijd, is hij in 1983 socius en in 1988 secretaris van de provinciaal geworden. Die heeft zich die keuze niet beklagd. Emiel ontpopte zich daar als een onmisbare administrator die onder meer faam verwierf door op het provinciaal ongehoorde innovaties zoals tekstverwerkers en computers te introduceren. De voorlaatste wending speelde zich eveneens in Brussel af. Eerst verbleef hij daar in een kleine en erg sobere gemeenschap van de Musinstraat. Ook daar kon hij goed aarden: hij had immers voor zichzelf aan weinig genoeg. Maar na enige jaren, in 1986, werd hij minister en vice-overste van het grote huis van de Gesu. In 1994 stapte hij over naar Leuven, naar, achtereenvolgens, het Lessius-huis en het Bellarminohuis, om zich ook daar ten dienste van confraters te stellen als econoom en als overste. En om zich ten slotte te wijden aan de pastorale hulp in het rusthuis "Dijlehof". De laatste wending kwam in 2006 toen hij, 81 jaar, fysiek en mentaal verzwakt, op rust ging naar Heverlee. Hij die altijd zo goed gezorgd had voor de zieken om hem heen, had nu zelf zorg nodig. De laatste jaren waren

zwaar voor hem. Hij werd zwijgzamer en ietwat sceptisch over de gang van zaken in de wereld rondom. Hij was bereid om afscheid te nemen. Het kwam vrij plots. Op 22 september 2011 is hij overleden in de spoeddienst van een Leuvens ziekenhuis.

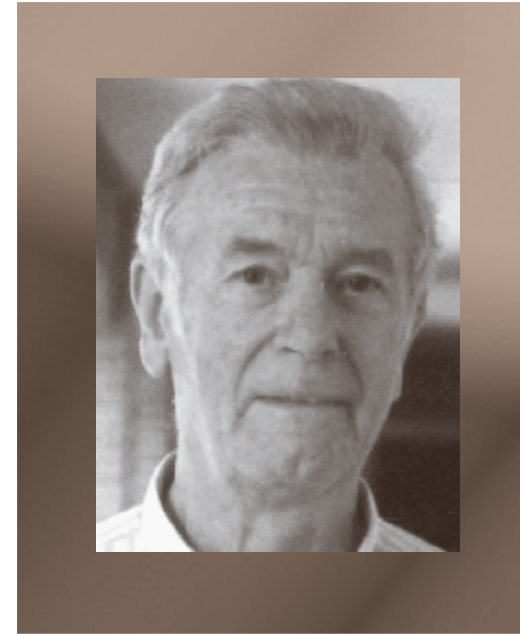
PATER JOZEF LOMBART (1928-2011)

Jozef Lombart werd geboren in Mol op 31 december 1928 in een gezin met één oudere zus die in 1986 overleden is. Hij volgde de humaniora in het college van Ronse en trad in het noviciaat op 7 september 1946. Na zijn geloften volgden twee jaar klassieke studies, één in Drongen en één tijdens zijn legerdienst, en twee jaar filosofie. In 1952 vertrok hij dan voor een stage als surveillant en leraar naar het grote college Notre Dame de la Victoire van Bukavu. In die tijd was dat college nog bijna uitsluitend bevolkt door kinderen

van kolonialen die in de Kivu werkten: door- gaans bijzonder levendige kereltjes. Daar zou hij uitzonderlijk lang blijven: niet minder dan vijf jaren. Kennelijk werd zijn talent om daar de leerlingen te animeren, dikwijls in de gespannen sfeer van het internaat, ten zeerste gewaardeerd. En dat hoewel hij, zo hebben velen later opgemerkt, placht te spreken met een zachte stem. De geruchten over die fameuze surveillant in het college van Bukavu bereikten zelfs de novicen in Drongen. Ook daarna, tijdens zijn studies van theologie in Leuven en in het nieuwe huis van Heverlee (1957-1961), was hij een toonaangevend lid van zijn gemeenschap. Niet in het minst als bijzonder geestige podiumkunstenaar heeft hij bij zijn generatiegenoten dankbare herinneringen nagelaten.

Toen is Jef Lombart vertrokken, niet opnieuw naar Bukavu, maar, een beetje verrassend, naar de provincie van Ranchi. Daar zou hij bijna 50 jaar werkzaam blijven, voornamelijk in de opvoeding van jongeren, als leraar, tucht prefect, directeur, aalmoezenier van de scouts. En daarnaast als overste en als graag geziene medewerker in parochies. Gelukkig kreeg hij in 1964 een jaar de tijd om het Hindi onder de knie te krijgen zodat hij in staat was om mee te werken in de verschillende parochies waar hij verbleef: Doranda, Samtoli, en opnieuw Doranda waar hij een tweede maal achttien jaar zal verblijven. In 1987 werd hij als overste en leraar gezonden naar het Campion college in Bhopal, op meer dan 750 kilometer van Ranchi. Ondertussen was hij 65 jaar geworden en in het studiehuis van Pune had men een nieuwe bibliothecaris nodig. Geen nood: Pater Lombart zou zich inwerken in die nieuwe job. En deed dat uitstekend. In 1992 werd hij benoemd tot overste van de Saint Xavier gemeenschap in Ambikapur, een snel groeiende stad, en hielp

hij jaren lang om de school te herbouwen en uit te breiden. Ook hier was het de bedoeling een nieuwe elite te doen rechtstaan die kon ingaan tegen het onrecht dat de grote massa van arme Adibasis werd aangedaan. Vandaar ook de bedelbrieven naar het thuisfront, in de hoop dat de regering de binnenkomende giften niet zou blokkeren. Dat bleef niet onopgemerkt. Vele oud-leerlingen bleven met hem in contact en hielpen hem bij het uitbouwen van de school in Ambikapur, iets wat niet zo evident is in India. Hij gaf ook lessen op het Namna noviciaat aldaar. In 1998 vroeg de bisschop hem om zijn secretaris te worden. Pater Jef organiseerde mee de structuren en droeg bij tot de financiële gezondheid van dit jonge bisdom. Maar de jaren begonnen te wegen en in 2009 neemt hij definitief zijn intrek in het noviciaat. In november 2011 werd hij opgenomen in het ziekenhuis van de stad. Hij ontving de laatste sacramenten "with joyous exclamation: praise the Lord", overtuigd dat hij zijn Meester tegemoet ging en zo velen die een plaats hadden in zijn hart. Hij heeft werkelijk allerhande gedaan, gedragen door een diep religieuze spiritualiteit, liefhebbend en zorgzaam tegenover zijn leerlingen en confraters, maar met stevige principes. De mensen om hem heen waren er hem dankbaar voor. Bij zijn uitvaart op 5 december 2011 wenste de bisschop van Ambikapur zelf voor te gaan, in de aanwezigheid van meer dan 70 priesters, 150 zusters en een massa volk. De kerk was veel te klein. Jef had vele mensen 'geanimeerd', in de beste zin van het woord. De geliefde 'Father Joseph Lombart' had het woord van zijn meester Jezus begrepen: "Laat uw licht schijnen voor de mensen zodat zij uw goede werken zien en uw Vader verheerlijken die in de hemel is".

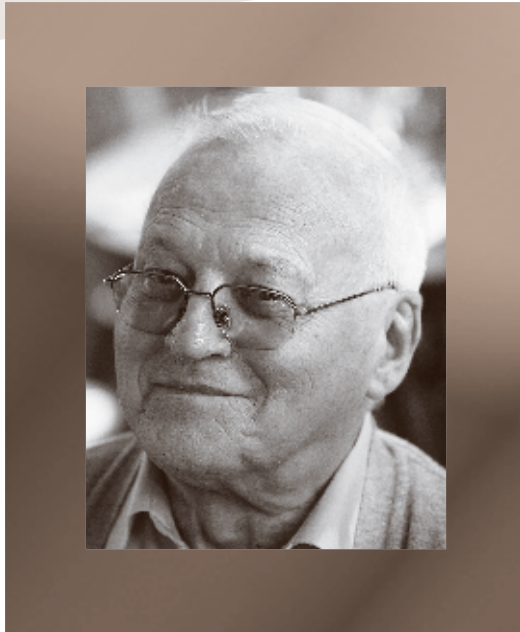
PATER ANTOON VERWILGHEN
(1919-2011)

Antoon Verwilghen werd geboren in Sint-Niklaas op 1 mei 1919 uit vooraanstaande ouders: zijn vader was provinciegouverneur. Het gezin telde zeven broers en zussen. Een van zijn broers zou eveneens missionaris worden maar dan in China. Hij volgde de Latijns-Griekse humaniora aan het Sint-Jozefcollege te Hasselt, daarna gedurende een jaar in het gelijknamige college te Turnhout en ten slotte opnieuw te Hasselt. Kennelijk vertoonde hij al vroeg die grote beweeglijkheid die ook later zijn leven zou kenmerken. Op 7 september 1939 trad hij in het noviciaat. Hij volgde daarna één jaar klassieke filologie in het eveneens in Drongen gevestigde juni-orat, studeerde twee jaren filosofie in Turnhout en liep vervolgens stage, het eerste deel als surveillant en leraar in het Sint-Jan Berchmanscollege te Brussel. En daarna, onge- woon, het tweede deel als directeur van de

lagere school in Ngoa (Congo), na een in die naoorlogse dagen avontuurlijke reis, samen met een twintigtal gezellen, doorheen Spanje en West-Afrika. In 1948 keerde hij terug naar ons land om theologie te studeren in Leuven. Hij werd er priester gewijd op 24 augustus 1951. Zijn derde jaar deed hij in Paray-le-Monial, waarna hij opnieuw naar Congo vertrok om gedurende twee jaren minister en leraar te worden in het Klein Seminarie van Lemfu (1953-1955). Gedurende één jaar was hij adjunct missieprocurator in het bisdom Kisantu (1955-1957) en een tijdje overste en excurrens (rondtrekkend missionaris) in Suka (1957-1959). Na een jaar onderbreking in Vlaanderen vertrok hij alweer naar Afrika, eerst naar Burundi als provisor en bouwheer in Bujumbura (1960-1963). Daarna opnieuw, voor vele jaren, naar Congo, meer bepaald naar de Kwango: als excurrens in Kasinsi (1963-1965), met een korte zijsprong naar Bukavu als geestelijke leider (1965-1966), om terug te keren naar de Kwango: excurrens in Mukila (1966-1968), minister en excurrens in Kingunda (1968-1973), excurrens in Panzi (1973-1975). De eerste periode van zijn leven als missionaris heeft hij dus een wel erg zwervend bestaan geleid, zoals men van een ware excurrens, in de omgang wel eens een broussard genoemd, kon verwachten. In de jaren zeventig kwam er echter een ommekeer. In Kingunda en Panzi had hij een methode op punt gesteld om de bouw van de hutten in de dorpen te verbeteren op een spaarzame manier. Hij begon op dit gebied enige faam te verwerven. Wat niet zonder enige ironie is voor een man die tot dan toe in grote mate als een nomade had geleefd. Hij zou zijn werkzaamheid verplaatsen naar een ander continent. In 1979 werd hij naar Venezuela en kort daarop naar Bolivia uitgenodigd om daar zijn ken-

nis van zaken toe te passen. Eerst in Charangua waar hij ook minister en econoom was en vooral bouwheer van 'La Nueva Vivienda Campesina' (1981-1993) en vervolgens, en misschien vooral, in Santa Cruz de la Sierra (1993-2011) waar hij de bevolking hielp om, met de hulp van geschonken materialen uit Denemarken en Brazilië, na een grote overstroming, 2150 volksappartementen te bouwen in één jaar tijd. Hij was er de bouwheer van het aartsbisdom voor een programma onder de naam 'Viviendas Populares'. Hij, de telg uit een aristocratische familie, getuigde zo niet enkel van zijn zorg voor de armsten, hij vond tevens een bijzonder doeltreffende strategie om hen uit een grote nood te helpen. Hij richtte er ook een 'Vormingscentrum voor het Guarani-volk' op. En, betekenisvol detail, in 2003 verwierf hij een grote collectie textiel uit de koloniale en precolumbiaanse eeuwen die men had ontdekt in graftomben in de droge bodem van de streek. De collectie heeft hij geschonken aan het museum van Cochabamba. Zijn diepgaande insertie in die wereld heeft geleid tot zijn overgang naar de Boliviaanse provincie. Wat wellicht ook verklaart waarom zijn Vlaamse medebroeders hem, jammer genoeg, een beetje uit het gezicht hebben verloren.

Met zijn laatste krachten heeft hij in 2010-2011 nog pastorale diensten bewezen aan de parochie van La Merced in Santa Cruz. Begin 2011 werd hij overgebracht naar het verzorgingstehuis in Cochabamba. Hij overleed in de ziekenafdeling op 22 december 2011. De afscheidseucharistie werd gevierd op 24 december in de kerk van het jezuïetenhuis. Zijn zwerftochten had hij tot een goed einde gebracht.

PATER RAOUL LIEVENS (1926-2011)

Raoul Lievens werd geboren in Aalst op 21 juli 1926 als eerste van drie broers. Vader was ambtenaar en moeder huisvrouw. Hij voltooide in 1945 zijn Latijns-Griekse humaniora in het jezuïetencollege van zijn stad, om meteen daarna in te treden in het noviciaat te Drongen. Hij was daar niet alleen, dat jaar waren er 38 novicen, maar hij had wel een bijzondere droom. Al vroeg had hij veel vernomen over het werk van de jezuïeten in India. Hoe kon het anders? Was de grote stichter en bezieler van de missie ginder geen naamgenoot van hem? Hij verlangde dan ook om op zijn beurt naar die missie te vertrekken. In 1948-1949 besteedde hij, als voorbereiding daarop, een jaar aan de opleiding "koloniale wetenschappen" (zo heette dat toen) aan de universiteit van Leuven. Vervolgens bracht hij één jaar van zijn studies in de filosofie door in het pauselijke seminarie te Kandy, Ceylon

(nu Sri Lanka). Toen volgde echter een grote ontgoocheling. Zijn ogen bleken niet bestand tegen het felle licht van de tropische zon en hij moest naar Europa terugkeren. Hoe hij die ontgoocheling verwerkt heeft, heeft zijn leven voor een groot deel getekend. De missiebeweging bleef hem zeer ter harte gaan. Aan die belangstelling heeft hij uiting kunnen geven tijdens zijn vele jaren in het collegewerk.

Na zijn theologiestudies (1956-1960) in Leuven en in het nieuwe huis van Heverlee, en na zijn derde proefjaar in Wépion, werd hij immers gezonden naar het Brusselse Sint-Jan Berchmanscollege. Daar zou hij blijven van 1961 tot 1989, als één van die vaste waarden die de identiteit van een college vormden, als lid van de staf van leraren en als lid van de gemeenschap van paters. Wat niet betekent dat Raoul zich daar ingegraven heeft. Hij was een ondernemend en flexibel man. In het college was hij leraar en een tijd lang ook tucht prefect, en hield hij zich daarnaast ook bezig met de missiewerking, met collegekampen en met schoolreizen. Daarbuiten was hij zondagspriester in Linkebeek en moderator van een gezinsgroep.

Die flexibiliteit bleek nog meer toen hij de grote gemeenschap van het college inruilde voor die van "De Pelgrim" (1982-1986). Die was niet enkel veel kleiner, die streefde ook een andere levensstijl na: een meer sobere levensstijl met een minder doorgedreven taakverdeling en dus met meer verantwoordelijkheid van alle confraters voor alle aspecten van het gemeenschapsleven. "Kleine huizen" waren toen nog geen kwestie van praktische noodzaak, maar wel van een vrije keuze die ingegeven werd door een nieuwe spirituele stroming.

Na de episode van "De Pelgrim" is hij nog even teruggekeerd naar de gemeenschap van

het SJB-college. Na zijn pensionering als leraar is zijn beschikbaarheid nog duidelijker tot uitdrukking gekomen. Eerst verhuisde hij naar het huis van Oostakker, het bedevaartoord waar hij minister en econoom werd en ook retraites leidde. Vele mensen leerden hem toen echter vooral kennen via zijn inzet voor "Familieband", de vereniging van de familieleden van jezuïeten die zorgde voor bijeenkomsten en voor jaarlijkse, stipt georganiseerde en degelijk geleide reizen naar vele hoeken van Europa. Dat heeft Raoul zeventien jaar volgehouden.

In 1993 was hij alweer verhuisd, dit keer naar het huis in de Minderbroedersstraat te Leuven, later naar het aanpalende huis van Bellarmino/Dijlehof. En in 1999 naar Drongen Sint Jozef, het bejaardentehuis waar men een minister en econoom best kon gebruiken. Het jaar 2007 bracht hij door in het Agora-huis in Antwerpen. Maar zijn krachten waren ondertussen duidelijk afgenomen en hij keerde terug naar Drongen waar men hem een betere verzorging kon bieden. Maar er was meer nodig. In november 2011 was hij één van de eersten van de Drongense gemeenschap om opgenomen te worden in het verzorgingstehuis van Heverlee. Chirurgen hebben nog een ingreep gewaagd om aan zijn hartkwaal te verhelpen. Die heeft niet mogen baten. Er deden zich verwikkelingen voor. Tevoren had hij herhaaldelijk gezegd dat hij nu klaar was om over te gaan naar het nieuwe leven bij zijn Heer. Op 30 december is hij rustig overleden. Dat was het einde van een reis die hem niet naar India heeft gevoerd, maar wel naar zijn uiteindelijke bestemming.

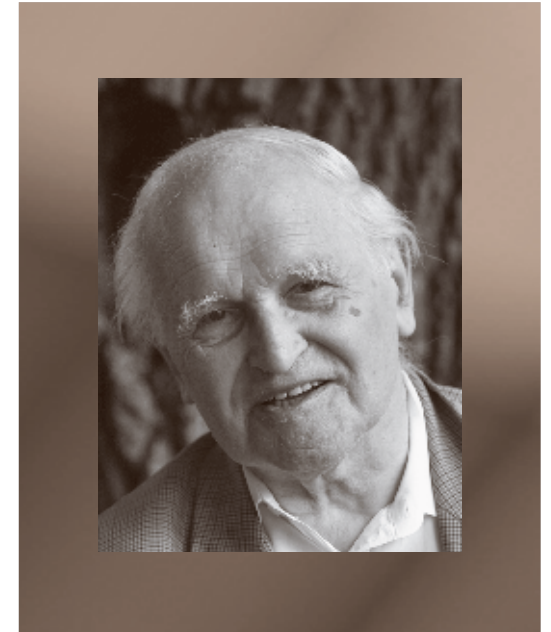

PATER FRANS MATTHIJS (1924- 2012)

Frans Matthijs werd geboren in Deurne bij Antwerpen op 5 oktober 1924 als oudste van een gezin met twee kinderen. Zijn vader was landbouwer en zijn moeder huisvrouw. Zijn jongere zus, Julienne, stierf enkele jaren geleden. Hebben haar echtgenoot, kinderen en kleinkinderen Frans ooit gezien? Wellicht niet. Frans volgde immers na zijn intrede in Drongen in 1943, de eerste jaren van de jezuïetenopleiding, maar vertrok al heel vlug, in 1946, naar India. Zijn oversten bestemden hem voor het onderwijs in de theologie in het seminarie van Ranchi en Frans behaalde daarvoor, in minder dan tien maanden tijd, in 1958 een doctoraat in Rome. Daarvan heeft hij gebruik gemaakt om nog even in België langs te komen. Daarna vertrok hij echter voorgoed naar India, zonder ooit terug te keren. Hij heeft zich geheel en al aan zijn roeping in de streek van Ranchi gewijd. Hij vroeg het Indische staatsburgerschap aan, maar dat werd hem tot zijn grote spijt geweigerd. Hij had India geadopteerd, maar de staat India wilde hem niet adopteren.

Hij werkte als leraar en pastor in verschillende missieposten: Gumla, Hazaribagh, Ranchi, Sitagarha. Hij startte ook de sociale werken op in de huidige jezuïetenprovincie van Madhya Pradesh in Kunkurri. Zijn levenswerk was echter de vorming van priesters in het Saint Albert's interdiocesaan seminarie van Ranchi waar hij van 1977 tot 1998 heel verschillende vakken heeft gedoceerd en waar hij ook enkele jaren decaan is geweest van de faculteit theologie. Op het einde van zijn academische loopbaan legde hij zich nog toe op kerkgeschiedenis. Dat was eigenlijk niet zijn vak, maar geen nood, Frans had het vermogen om zich snel en grondig te bekwamen in diverse vakgebieden. De bibliotheek had voor hem geen geheimen. Frans had nu eenmaal grote intellectuele talenten en ook een ijzeren geheugen. Zijn studenten noemden hem wel eens de "wandelande encyclopedie". Daarnaast en daarna was hij nog de raadgever van twee aartsbisschoppen van Ranchi, van wijlen Pius Kerketta en van de huidige kardinaal Toppo, van wie hij de persoonlijke secretaris was en die voor hem een grote bewondering had. Maar ook dat was nog niet alles. Hij was heel gekend en geliefd door vele congregaties van zusters die hij met raad en daad heeft bijgestaan. Hij is eveneens gedurende vele jaren predikant geweest in de kathedraal en in de vroege uren een stille biechtvader, wat vele mensen waardeerden. Men vroeg zich af waar hij de tijd vond om al die bezigheden te combineren. Wanneer het nodig was ontpopte hij zich zelfs tot bouwheer: hij heeft, onder andere, het seminarie van Ranchi aanzienlijk uitgebreid in de periode van 1960 tot 1963. Hij was ook tweemaal overste. Die missionarissen van toen lijken voor ons wel alleskunnens. Of beter: zij deden alles wat nodig was, ook dat waarvoor zij aanvankelijk niet in de wieg gelegd leken.

En toen kwam de tijd dat Frans niet langer alles kon. Iets meer dan zes jaar geleden onderging hij een niet zeer geslaagde operatie. Daarna werd hij getroffen door een kleine beroerte. Hij was hulpbehoevend geworden en kon niet veel meer doen. Dat viel hem heel zwaar en het vroeg hem wat tijd om zich daarmee te verzoenen. Toen begon hij al te verlangen naar een ander en beter leven. De aftakeling ging verder. Twee jaar geleden begon zijn sterk geheugen het te begeven. Op het einde herkende hij niet langer de mensen die hem nochtans heel dierbaar waren. Hij overleed in Manresa House, Ranchi, op 19 januari 2012. Een verlossing voor hem, een verlies voor de mensen rondom. De kardinaal wenste zelf in de uitvaartdienst voor te gaan. Hij moest echter al enkele uren later het vliegtuig nemen naar Delhi zodat de dienst reeds vier uur na het overlijden plaats vond. Vele mensen konden niet tijdig verwittigd worden. Zelfs de seminaristen en vele zusters konden onmogelijk aanwezig zijn. Zij hebben niet het waardige afscheid kunnen nemen dat Frans Matthijs had verdiend. Hij ligt nu begraven in Tamtamtoli, het kerkhof van de parochie van Ranchi, in het land dat hij nooit meer had willen verlaten.

PATER JAN-HENDRIK IMBERECHTS (1922-2012)

Jan-Hendrik Imberechts, onder de medebroeders aangesproken als Rik, is op 13 april 1922 geboren als oudste van het gezin: na hem kwamen nog twee broers en twee zussen. Hij zou dus weldra 90 jaar worden en dat zouden zijn familie en zijn vrienden op 1 mei op passende wijze vieren. Zij keken ernaar uit en Rik ook.

Na een schitterende Latijns-Griekse humaniora in het Leuvense Sint-Pieterscollege, trad hij op 7 september 1939 in het noviciaat te Drongen. Daar bleef hij nog twee jaar voor de kandidatuur klassieke filologie. Drie jaar filosofie volgde hij, wegens de oorlogsjaren, in Namen en Godinne. Voor hem geen stage als leraar of studiemeester in een college, wel vanaf 1946 drie jaren aan de Leuvense universiteit om er een licentie in de Germaanse filologie te behalen. En het studeren ging

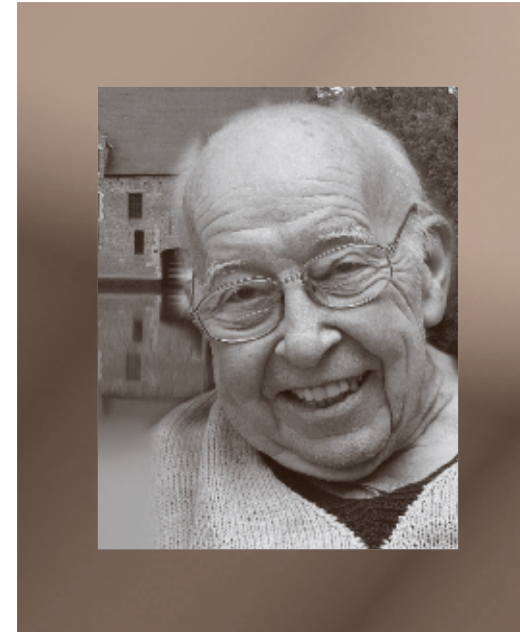
maar door, nu vanaf 1949 in Maastricht voor vier jaar theologie. Daar werd hij in 1952 tot priester gewijd.

In 1953 mocht hij dan eindelijk, tot in 1957, zelf voor de klas gaan staan, als retoricaleraar in het college van Turnhout. Zijn eerste retoricaklas zou op 20 april in Heverlee samenkomen om hem te danken als – ik citeer – ‘een prima leraar en fijn mens’. Die taak was als geknipt voor hem en hij zou die gedurende 30 jaar ter harte nemen. Na zijn derde jaar proeftijd in Spanje werd hij opnieuw retoricaleraar, nu in het college van Aalst, maar slechts voor 1 jaar, 1958-1959. Blijkbaar hadden de oversten nog andere plannen met Pater Imberechts: hij moest zijn doctoraat in de Germaanse Filologie halen om te kunnen doceren op universitair niveau. Na twee jaar was hij echter alweer nodig als retoricaleraar, nu in het Sint-Jan Berchmanscollege van Brussel, waar hij zou blijven tot 1986. Een zware opdracht, te meer omdat hij naast zijn leraarschap nog andere taken toegeschoven kreeg. Hij werd o.a. aalmoezenier van de oud-leerlingenbond en gedurende 7 jaar (van 1974 tot 1981) rector van het college. Is hij daarom in 1965 gestopt met de voorbereiding van zijn doctoraat? Nauwgezet als hij was moet hij gedacht hebben dat hij daarvoor niet langer de nodige tijd kon vrijmaken. Maar die voorbereiding is allesbehalve nutteloos gebleken. Zijn thesis zou handelen over John Henry Newman. Die grote gelovige humanist zou hem niet meer loslaten.

Na zijn pensionering als leraar, en na een eerste ernstige hartaanval - hij was toen 64 jaar - verhuisde hij in 1986 naar het noviciaat in Audergem om er assistent van de novice-meester te worden. In dat jaar is zijn tweede loopbaan begonnen. Hij had eindelijk de

nodige tijd om over Newman te studeren, te schrijven en te spreken. In 1989 verscheen: “John Henry Newman: Ontmoetingen met een Christelijke Humanist” en in 2010 “John Henry Newman: Godsman, Mensenvriend.” Hendrik heeft trouwens verscheidene malen een Ignatiaanse retraite geleid met teksten van Newman. Hij ging zo op in de denk- en geloofswereld van deze diepgelovige humanist dat de omstanders geneigd waren de persoonlijkheid van Rik Imberechts te herleiden tot zijn werk over Newman. Hij had inderdaad veel met hem gemeen: zijn door-dachte homilieën, zijn sobere levensstijl. Op zijn kamer veel boeken, weinig kleren en geen muziek, zo kenmerkte hem één van zijn confraters. Toch jammer dat hij zo in de schaduw is gebleven van zijn grote leermeester. Misschien was hij al te onopvallend voor wie niet scherp toekeek.

In 1990 was hij verhuisd naar het grote huis van Heverlee. Hij heeft er 21 jaar gewoond en heeft er zich naar gewoonte ten volle ingezet. Hij ging graag en vaak voor in de eucharistie, zowel voor de gemeenschap als in onze kerk, met opmerkelijke, tot in de puntjes verzorgde homilieën. Toen hij op 7 januari naar huis mocht na een nieuwe hartaanval en een opname in het ziekenhuis, bleek hij erg verzwakt. Niettemin zat hij al gauw opnieuw voor zijn computer. Tot zijn fatale hartaanval in de nacht van 1 op 2 februari, het feest van de Opdracht van Jezus in de Tempel. Met de oude Simeon kon Rik toen zeggen: “Uw dienaar laat Gij, Heer, nu naar uw woord in vrede gaan”. Op 3 februari is hij het vriendelijke licht tegemoet gegaan. Wij zullen zijn ernstige, evenwichtige en beminnelijke aanwezigheid missen.

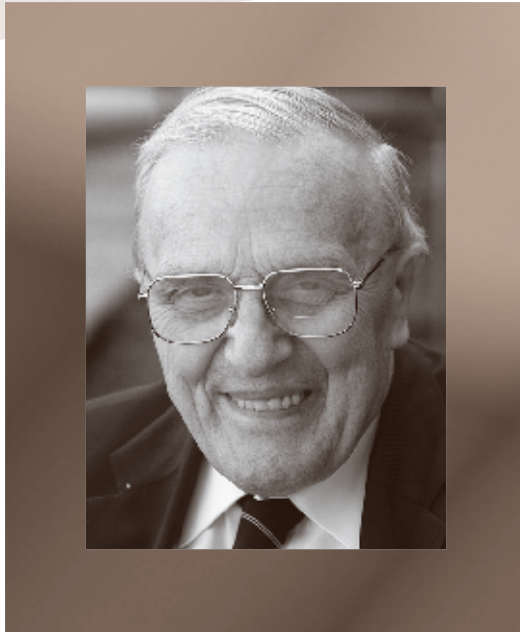
BROEDER RICHARD ROOMAN (1929-2012)

Richard Rooman werd geboren te Rupelmonde op 31 juli 1929 in een gezin met twee zonen en drie dochters waarvan er twee zijn ingetreden bij de zusters van Onze Lieve Vrouw van Namen. Hij liep school in een Technische School in Mechelen. Daarna trad hij in als broeder in Drongen op 1 april 1948. Gedurende een aantal jaren werd hij ingezet als kok, een opdracht waarvoor hij eerst een opleiding volgde. Maar dat liet nauwelijks vermoeden wat later van hem gevraagd zou worden. Toen hij op 15 augustus 1960 zijn laatste geloften aflegde was hij al vier jaar werkzaam in het toenmalige Belgisch Congo, waar hij plots, totaal onvoorbereid, belast werd met het beheer van een veestapel van tienduizend beesten. Een grote verantwoordelijkheid want die kudde was zowat het basiskapitaal waarmee vele missies en vele missionarissen onderhouden werden.

Stilaan ontpopte hij zich tot de broeder Rooman zoals velen zich hem herinneren. In Kimwenza (1963-1971) voorzag hij in zowat alle materiële noden van de missie: (hij was kok, chef onderhoud, aankoper, subminister en verpleger) en in Popokabaka (1971-1973) was hij econoom van het bisdom. Zijn oversten wisten het: hij was een man aan wie vele grote taken konden toevertrouwd worden. Zo gebeurde het dat hij minister en aankoper werd in Kinshasa. Hij werd er het gezicht van Servico, de missieprocuur, tot 1997. Velen die in Congo hebben gewerkt, hebben Richard vooral gekend als dé Broeder van de missieprocuur. Iedere morgen ging hij de stad in, liep daar de verschillende winkels af, kocht wat hij meende dat ze zeker nodig zouden hebben in de missieposten, ver in het binnenland. Dat stapelde hij op in zijn grote magazijnen. Missionarissen die zich in Kinshasa kwamen bevoorraden moesten dan, na hun lange en vermoeiende reis, niet zelf de winkels aflopen. Zij gingen in de namiddag kloppen aan de deur van Broeder Richard - kloppen hoefde zelfs niet want die deur stond altijd open - “Broeder hebt ge dit ?” of “Broeder hebt ge nog van dat ?”. Dan was het van “Ja, kom maar kijken.” “Nog iets ...?” Missionarissen, ja, maar ook gewone mensen stonden aan te schuiven aan zijn deur. Iemand niet helpen, als het enigszins mogelijk was, was voor hem ondenkbaar. Men was hem dankbaar niet enkel om alles wat hij kon geven, maar ook om hoe hij kon geven: steeds dienstvaardig, steeds vriendelijk. Hij heeft voor hete vuren gestaan tijdens de plunderingen, maar ook dat kon hem niet uit zijn evenwicht brengen. In 1997 is hij teruggekeerd naar ons land. Van 1998 tot 2007 heeft hij verbleven in het huis in Brugge, bijna vanzelfsprekend belast met de materiële zorgen van het huis. Daar konden zijn huisgenoten echter ook de

andere kwaliteiten van "de man van Servico" ontdekken. Eén anekdote kenmerkt hem ten voeten uit. Hij had een letsel opgelopen aan de ruggengraat waardoor hij niet meer zo goed met de wagen kon rijden. Met de wagen kunnen rijden, is iets waarop vele jezuïeten, en zeker deze man met zijn onafhankelijk temperament, zeer gesteld zijn. Toen hij reeds enkele kleine ongevallen had veroorzaakt, moest zijn overste hem dan toch gaan zeggen dat hij best niet meer met de auto zou rijden. Een delicate opdracht. Toen hij hem dat met veel omzichtigheid meedeelde, ging Richard met zijn hand in zijn broekzak, haalde daar de sleutel van de auto uit en legde die, zonder een woord te zeggen, in de hand van zijn overste.

Tijdens zijn laatste jaren voelde Richard, die zoveel had gewerkt, de behoefte om opnieuw en beter te leren bidden. Hij meende dat hij dat een beetje verleerd had. Daarvoor heeft hij meer tijd gekregen toen hij in 2007 op rust ging in Drongen en in stilte voor het heilig sacrament mocht vertoeven. Een tijdje lang brachten enkele medebroeders het heilig sacrament elke dag naar zijn kamer om daar samen met hem een half uurtje in stilte te bidden. In november 2011 is hij nog verhuisd naar het grote verzorgingstehuis in Heverlee. Daar is hij op 24 januari 's nachts in zijn kamer zwaar gevallen. Aan de gevolgen van die val is hij zachtjes overleden op 15 februari 2012.

PATER ROBERT JANSEN
(1924-2012)

Robert Jansen werd geboren te Antwerpen op 9 december 1924 in een diep gelovig (en niet onbelangrijk: ook een voetbalminnend) gezin. Hij had één oudere broer die twee jaar voor hem zou intreden bij de jezuïeten, een man naar wie de Bob opzag en die missionaris zou worden in Congo (Zaire). Nadat Bob in 1942 zijn Latijns-Griekse humaniora had gelopen aan het O.L.V.-college te Antwerpen trad hij op zijn beurt in op 7 september 1942. In Drongen kreeg hij acute appendicitis. Het waren de oorlogsjaren en de medische zorgen waren niet optimaal. Is het daarom dat zijn gezondheid later nooit heel goed is geweest? Even was er sprake van hem naar de missies te zenden en niet zijn broer. Maar dat is er niet van gekomen. De wegen van de provinciale oversten waren soms niet te doorgronden. Allicht hebben ze toch gelijk gehad. Later zou hij nog herhaaldelijk getroffen wor-

den door hartinfarcten, de eerste daarvan al in 1961, toen hij pas de gewone spirituele en intellectuele vorming van de jonge jezuïet had doorlopen. Nee, voetballen kon hij niet meer, maar erover meespreken, dat wel. Dat heeft hem veel geholpen in zijn omgang met jongeren.

Gelet op die fysieke handicap is het haast niet te begrijpen hoeveel verantwoordelijkheden hij in de loop van de vele jaren op zich heeft genomen. In het begin meende hij nog een opdracht als surveillant in het strenge internaat van Turnhout niet aan te kunnen. Door omstandigheden heeft men hem die opdracht toch toevertrouwd. De wegen van de provinciale oversten... En hij heeft die volbracht. Er was echter een andere taak waarvoor hij als het ware geknipt was. Eenendertig jaar, zo heeft hijzelf becijferd, is hij overste geweest. Doorgaans in gemeenschappen die bij een college hoorden, zodat hij in feite ook directeur was van dat college. Eerst in Aalst, dan in Borgerhout, opnieuw in Aalst, opnieuw in Borgerhout en ten slotte in Antwerpen. Hij vond zelf dat een overste zich op de eerste plaats "beminnenswaardig" moest maken en daarin is hij ook gelukt. Hij was een fijngevoelig luisteraar, geen man van de grote, maar wel van de juiste woorden. Wat niet belette dat hij soms gedwongen werd tot ingrijpende maatregelen. Als moeilijkste daarvan noemde hij het opheffen van de gemeenschap van het Antwerpse college en de ophefmakende verkoop van haar schilderijen.

In zijn laatste jaren werd hij nog lid van de sterk vergrijzende gemeenschap van Borgerhout. Een confrater getuigt: "Ik meen dat ik geen van mijn medebroeders onrecht doe, als ik beweer dat - ondanks vier vroegere hartinfarcten, een streng dieet en zijn gevorderde leeftijd - hij het meest actieve, enthousiaste en gedreven ordelid was van ons allemaal..."

Voorals overste hebben zijn medebroeders hem gekend. Wellicht ook als de priester die talloze retraites heeft gegeven aan ouderen en jongeren en die bij die gelegenheid ook de genegenheid van vele mensen heeft gewonnen. Minder vertrouwd zijn velen onder ons met Bob Jansen als organisator. Hij heeft samen met een aantal oud-leerlingen van het Xaveriuscollege een voormalig studiehuis van een missiecongregatie aangekocht, verbouwd en het Capenberg Oxaco Center opgericht, een origineel project dat een tehuis voor bejaarden koppelde aan een sportcentrum voor de leerlingen en oud-leerlingen van het college. Straks zullen daar een aantal kamers voorbehouden worden voor oudere confraters.

Bob heeft nog meer verenigingen opgericht. De Ignatiusvereniging heeft hij overgenomen van pater Stracke en veertig jaar lang bezielde tijdens de maandelijkse vergaderingen. In 2008 heeft hij zich ingezet voor de oprichting van nog een andere vereniging: "Samen in Vreugde". De naam is betekenisvol. Voor Bob was de vreugde een wezenlijk onderdeel van de ware spiritualiteit. Daarvan getuigde hij toen men hem uitnodigde om te spreken over zijn eigen grote spirituele ervaringen. Laten we ook nog de clubs niet vergeten die hij oprichtte voor de moeders van leerlingen, eerst in Aalst en later in Borgerhout. Al deze initiatieven wilden een eenvoudige, maar oprechte spiritualiteit meedelen en tevens de banden van genegenheid tussen mensen verstevigen. Men dacht dat zijn inzet zonder einde was. Op 3 maart 2012 kreeg hij echter een hoestbui die te zwaar was voor zijn hart. Hij laat een grote leemte achter bij vele mensen.

PATER FRANS TORFS (1926-2012)

Frans Torfs werd geboren te Antwerpen op 17 december 1926 als jongste van zes kinderen. Zijn oudste broer, Louis, werd negen jaar voor hem jezuïet en later missionaris in India: het missionaire ideaal werd hem vanuit het gezin meegegeven. Frans doorliep de Grieks-Latijnse humaniora in het Onze-Lieve-Vrouwecollege van zijn geboortestad en trad in bij de jezuïeten op 4 augustus 1944.

Na zijn noviciaat volgden de jaren van de traditionele studies: twee jaar klassieke filologie, drie jaar filosofie. Voor de daarop volgende stage werd hij in 1951 naar het bisdom Kisantu gezonden als leraar in Lemfu, voor de Frères de Saint-Joseph en aan de normaalschool die later 'L'Institut Pédagogique' zou worden. Dankzij zijn sterk geheugen leerde hij in een mum van tijd genoeg Kikongo om ieder weekeinde een lokale priester te vergezellen op diens tochten in de omgeving. Van-

wege zijn persoonlijkheid en zijn taal- en cultuorkennis kreeg hij weldra de bijnaam van "de kleine Van Wing", naar de legendarische Pater Jozef Van Wing (+ 1970).

Na vier jaar stage keerde hij in 1955 terug naar Leuven om daar theologie te studeren en om ondertussen ook de eerste licentie pedagogie te behalen aan de universiteit. Na zijn priesterwijding in 1958 en zijn derde vormingsjaar in 1960 vertrok hij opnieuw naar Congo, een land dat enkele weken tevoren zijn onafhankelijkheid had verworven. Opnieuw ook naar de streek van Kisantu waar hij, op vijf jaren na, zal blijven tot zijn definitieve terugkeer naar België. Kort voor zijn aankomst was de muiterij in het legerkamp van Thysville uitgebroken en er heerste nog een golf van xenofobie onder de bevolking. Alle blanken waren gevlucht, met uitzondering van de missionarissen en een aantal geneeskundigen. Gelukkig hield die storm niet lang aan en kon op het college een normaal schooljaar beginnen. Eerst wordt Frans leraar, kort daarna studieprefect en reeds in 1964 rector. In 1970 wordt hij verplaatst naar Mbansa-Mboma waar hij al gauw, in 1971, rector wordt. In de loop van het schooljaar 1974-1975 worden de scholen genationaliseerd. Frans slaagt erin het rectoraat door te geven aan een goede inlandse opvolger en een scheiding door te voeren tussen het college en de gemeenschap van de jezuïeten, een delicate opdracht.

Het zijn echter beproevende jaren geweest, zelfs voor een man die tegen een stootje kan. In 1975 vraagt en krijgt Frans een sabbatjaar. Hij maakt ervan gebruik om in India zijn broer te bezoeken die daar de ene na de andere parochie sticht. In 1976 keert hij terug naar Kisantu waar hij zich vijftien jaar lang zal toelagen op de vorming van de catechisten van het bisdom. De mooiste jaren van zijn

leven, zo zal hij later zeggen. Ieder weekeinde trekt hij met één van hen naar een dorp in de wijde omgeving om daar het liturgisch en sacramenteel leven te verzorgen en ook om een film met religieuze inslag te vertonen. Op de weekdagen is hij een gevierd leraar Frans en geschiedenis op het college en een toegewijd animator voor kinderen in de cité. Bouwen en organiseren doet hij ook. De bisschop rekent op hem om het verwaarloosde centrum voor spiritualiteit te renoveren en om een centrum voor pastoraal in te richten. Al die jaren ziet men hem iedere avond in de gangen zijn rozenhoedje bidden. Want Frans is een man van gebed met, van huis uit, een sterke devotie tot Maria.

Vanaf het begin van de jaren 90 begint zijn gezondheid te verzwakken. De steeds vaker voorkomende opstoten van malaria dwingen hem terug te keren naar België. Zeventig jaar oud begint hij in Brugge aan een tweede loopbaan, die van missionaris in eigen land. Men hoort hem eerder zelden en slechts bondig spreken over zijn wederwaardigheden in Congo. Hij heeft het blad omgedraaid en stemt zich af op nieuwe verantwoordelijkheden. Hij verzorgt mee de plaatselijke liturgie, is een graag gehoord predikant en geeft retraites en bezinningen. Zijn confraters waarderen hem om zijn innemende en wijze aanwezigheid.

Maar ook daaraan komt een einde. Hij kan steeds moeilijker gaan. In 2009 verhuist hij naar Heverlee om daar de nodige verzorging te genieten. Het gaat niettemin van kwaad naar erger. Hij lijdt veel pijn. Op zondag 15 april 2012 mag hij eindelijk de eeuwige vrede vinden in het Vaderhuis.

PATER WILLY DELPUTTE (1925-2012)

Willy Delputte werd op 15 mei 1925 geboren in Poperinge uit een gezin met zeven kinderen. Hij volgde de Latijns-Griekse humaniora op het Sint-Aloysiuscollege te Menen van 1936 tot 1942 en trad meteen daarna in het noviciaat te Drongen op 7 september 1942. Allicht wegens de oorlogsomstandigheden deed hij één jaar junioraat, meer bepaald het "Indisch junioraat", in Wépion. Kennelijk wisten hij en zijn oversten hem al vroeg voorbestemd voor een leven als missionaris in India. In 1948-1949 zou hij trouwens aan de universiteit van Leuven nog een jaar "koloniale wetenschappen" volgen. Kort daarna vertrok hij, op 13 januari 1950, naar Ranchi om daar de taak van leraar en tuchtprefect op zich te nemen in de St Alois parochieschool die toen toevertrouwd was aan de jezuïeten. Vanaf 1951 studeerde hij theologie in Kurseong waar hij in 1954 tot priester werd gewijd.

Daarna bekwaamde hij zich in het Hindi en doorliep het derde jaar in Sitagarha. In 1960 werd hij, bij zijn laatste geloften, officieel lid van de provincie van Ranchi. In en rond Ranchi zou hij meer dan 55 jaren werkzaam blijven. Hij werd echt Indiër met de Indiërs, zodat hij – een grote uitzondering – in 1993 de Indiase nationaliteit verwierf.

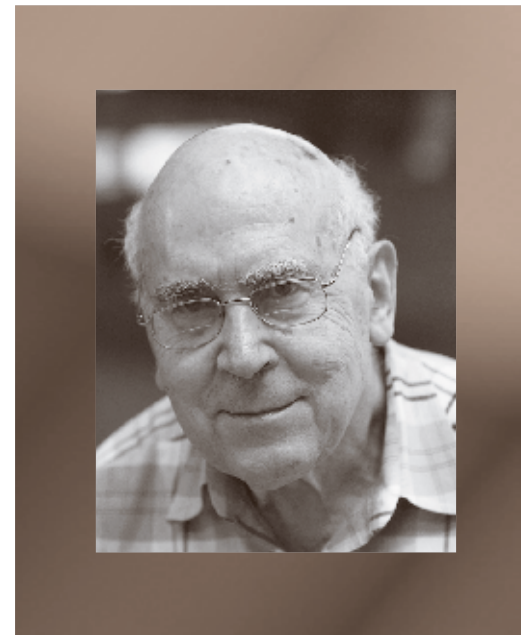
Zijn eigenlijke apostolaat begon hij als leraar en tuchtprefect in het St.-Jan Berchmanscollege van Ranchi (1958-1963). Al vlug ontpopte hij zich echter tot een goed administrator. Was hij niet de zoon van een bankdirecteur? Deze opdracht begon kleinschalig: van 1963 tot 1965 was hij directeur en econoom van de Apostolische School van Gumla en van 1965 tot 1971 van de Apostolische School van Ranchi. Daar erfde hij een boekwinkel voor christelijke lectuur. Dit bracht hem in contact met de media. Hij zag vlug in dat de media de nood van de dag waren. Hier lag de grondslag van het 'Satya Bharati' dat hij later zou uitbouwen en uitbreiden.

De grote wending kwam er toen hij in 1971 voorzitter werd van het Catholic Employment Bureau en secretaris van Social Communications. En nog meer toen hij in 1973 voorzitter werd van de Catholic Press Ranchi. Een soortgelijke functie zou hij, samen met die van overste, opnemen in Borea (1983-1986), om dan terug te keren naar Ranchi als voorzitter van de Xavier Publications tot 1992. In feite werd hij in grote mate belast met het beleid van het aartsbisdom inzake gedrukte, gesproken en beeldmedia vanuit het regionale communicatiecentrum 'Satya Bharati' dat hijzelf ontworpen en gebouwd had. Daarvan werden de nieuwe lokalen ingezegend op 27 juli 1982, in de aanwezigheid van acht bisschoppen. Van op afstand is het moeilijk zich voor te stellen welke instellingen de Vlaamse jezuïeten, met de hulp van hun jongere Indi-

sche confraters, in Ranchi en omstreken als het ware uit de grond hebben gestampt ten dienste van de materiële, culturele en spirituele verheffing van de achtergestelde bevolking van die streek. Wie ze gezien heeft en getuige is geweest van de invloed die ervan uitgaat, kan niet anders dan onder de indruk zijn. We laten even Willy zelf aan het woord (in een brief van Kerstmis 1982): "Wanneer ge voor u de kathedraal hebt, dan ligt Satya Bharati rechts en de Catholic Press links; in het hart dus van de missie... De voornaamste vleugel loopt oost-west parallel met de Purulia Road en een kleinere vleugel verlengt de oostkant naar het zuiden toe. Samen met het Klein Seminarie en het scholastikaat voor jezuïetenstudenten maakt Satya Bharati deel uit van Manresa House, het centrale huis van onze Ranchi Provincie. Aldus zijn in Satya Bharati samengebracht het apostolaat van de pers en het audio-visuele apostolaat." Willy is hiermee in de voetsporen getreden van zijn grote voorganger P. Kamiel Bulcke (+1982). Gelukkig heeft hij in zijn geboorteland kunnen rekenen op vele vrienden die hem vrijgevig heel wat financiële hulp verstrekten. En gelukkig staan er nu vele jonge Indiërs klaar om op die grondvesten verder te werken.

In zijn latere jaren, vanaf 1992, is Willy teruggekeerd naar meer gewone opdrachten. Van 1992 tot 1999 was hij overste, econoom en leraar in Lohardaga waar hij bouwheer was van de jezuïetenresidentie. Van 1999 tot 2004 was hij opnieuw econoom van 'Satya Bharati', met woonplaats in het Manresa House in Ranchi. In die tijd kwam een ander aspect van zijn persoonlijkheid tevoorschijn: zijn aandacht voor de armen. Bij zijn familie en andere weldoeners verzamelde hij veel geld om mensen in nood te helpen. Van 2004 tot 20011 werd hij opnieuw minister in Lohar-

daga. In 2011 moest hij echter een hartoperatie ondergaan. Toen bracht men hem van Lohardaga naar Patrachauli, een buitenwijk van Ranchi, met de bedoeling hem dicht in de buurt van goede medische verzorging te houden. Lang heeft hij er niet mogen verblijven. Daar is hij op 26 mei 2012 overleden aan zijn hartkwaal. Hij was even tevoren 87 geworden.

PATER ANDRÉ COEN
(1924-2012)

André Coen werd geboren te Berchem, Antwerpen op 14 december 1924 als vierde in een gezin van vijf kinderen. Zijn drie oudere broers zijn al enkele jaren geleden gestorven maar zijn zus Helène en zijn schoonbroer Raymond konden zijn uitvaart meemaken. Hij liep lagere school in de school van de parochie van Sint Willibrordus en trok naar het nabij gelegen Sint-Stanislascollege om er

de Grieks-Latijnse Humaniora te beginnen. Na twee jaar stapte hij dan over naar het O.-L.-Vrouwecollege waar hij in juli 1942 zijn humaniora beëindigde.

Op 7 september 1942 trad hij in bij de jezuïeten en doorliep daar de eerste fases van de gewone opleiding van die tijd: twee jaar noviciaat en twee jaar junioraat (in onze woorden: klassieke filologie). Daarna volgde hij twee jaren filosofie in Godinne en Eegenhoven, liep hij stage in de colleges van Turnhout en Gent en besloot hij zijn studie met vier jaren theologie in Leuven (1952 tot 1956). Op 24 augustus 1955 werd hij in Leuven priester gewijd door Mgr. Verwimp.

Als priester begon hij zijn apostolaat in het Sint-Jan Berchmanscollege van Brussel als leraar in de lagere humaniora. Toen kwam echter de grote stap. In 1958 werd hij naar Bukavu gezonden als leraar en als bibliothecaris. Dit college hing echter rechtstreeks af van de Vlaamse jezuïetenprovincie en telde in die tijd nog niet bijster veel Afrikaanse leerlingen. Na zijn derde jaar in Ierland engageerde hij zich meer volledig in het missiewerk en vroeg hij om over te stappen naar de toen juist gestichte Centraal Afrikaanse jezuïetenprovincie. Van dan af heeft men een landkaart nodig om zijn verplaatsingen te volgen.

Eerst belandde hij in de Kwilu-streek, in het bisdom Kikwit, wat toen wel uitzonderlijk was voor een Vlaming, want de Vlaamse provincie had als standplaatsen meer de bisdommen Kisantu en Popokabaka, terwijl de Waalse medebroeders de Kwilu-streek voor hun rekening namen. Na twee jaar als leraar in Leverville-Soa te hebben gewerkt, waar hij de Kikongo taal leerde, werd hij naar het

Klein Seminarie van Kinzambi gestuurd. Voor André was Kinzambi zowat een paradijselijke plaats. Niet dat het leven er alle dagen even heerlijk was. Maar de plek had een rivier die niet verpest werd door krokodillen of nijlpaarden en André heeft altijd, tot op hoge leeftijd, graag gezwommen. Maar hij heeft er veel meer gedaan dan dat. Hij heeft er van 1963 tot 1975 zowat alle taken vervuld: leraar, minister, econoom, geestelijke leider van de jongeren. Hij kon goed om met jongeren en velen zijn hem later erg dankbaar gebleven. Die veelzijdigheid tekende hem: hij was geen man om de voorste plek op het podium in te nemen. Hij was een man van de tweede lijn die aan anderen de steun bood om hun werk goed te doen.

Maar de omzwervingen gingen verder. Hij ging meer de directe pastoraal in en werd rondreizend missionaris in de streek van Kisanzi, in het Zuiden van het bisdom Kikwit, bij de Bapende, van 1975 tot 1982. Hij werd er ook pastoor en verantwoordelijke van de missiepost.

Dan werd hij voor vijf jaar naar Kingungi gezonden als geestelijk leider van de schoolgaande jeugd en om zich toe te leggen op de vorming van de leken. Van 1987 tot 1999 vinden wij hem terug in het Noorden van het bisdom Kikwit, in de parochie van Djuma, aan de oevers van de grote Kwilu rivier (87-89 en 90-99), als geestelijke leider en als leraar aan het Institut Kizito. Eén jaar lang moest hij ook de missie van Sia runnen, aan de oever van de Kasai. Daar heeft hij het even moeilijk gehad. Sia was een uitgestrekte parochie en, vooral, het was een onderneming met een grote kudde koeien die de finances van de jezuïeten en van het bisdom in evenwicht moest houden. Econoom en minister zijn, ja, dat mocht men hem vragen, maar de functie

van manager "was niet zijn ding". Na één jaar keerde hij terug naar Djuma waar hij opnieuw leraar werd en dat gedurende negen jaren. Ondertussen was hij echter 75 geworden en zijn krachten begonnen te verminderen. Men stelde hem daarom voor om op het noviciaat van Kisantu te gaan leven als econoom en vooral om zijn jongste medebroeders bij te scholen in hun taalkennis. Want hij was een goed leraar Engels en sprak ook goed Frans.

Maar ook dat werd te veel. In 2004 moest hij noodgedwongen Congo vaarwel zeggen en terugkeren naar België. In de gemeenschap van het Xaveriuscollege van Borgerhout heeft deze geduldige, gediensstige en opgewekte man nog een vijftal gelukkige jaren beleefd als "operarius" voor allerlei pastorale taken. Bijna dagelijks ging hij nog zwemmen. Sinds 2008 was André op rust in Heverlee. Hij is er vredig overleden op maandag 29 mei 2012.

PATER DANIËL BUTAYE
(1925-2012)

P. Daniël Butaye werd op 22 oktober 1925 te Noordschote in de IJzer-streek geboren als tweede in het gezin van vier. De humaniora begon hij in 1938 in het OLV-college van Oostende, maar na het uitbreken van de oorlog zette hij de Grieks-Latijnse humaniora verder in het Sint-Stanislascollege van Poperinge. Daniël was er bondsleider van de KSA.

In 1944 trad hij in het noviciaat samen met 39 anderen. Hij bleef nog een jaar langer in Drongen voor de eerste kandidatuur Klassieke Wijsbegeerte en Letteren. Het volgende jaar deed hij zijn legerdienst, hoofdzakelijk in het militair hospitaal in Berchem-Antwerpen. Dan ging hij naar Leuven voor drie jaar filosofie (1948 tot 1951). Het schooljaar 51-52 begon hij als leraar van het eerste jaar moderne in Borgerhout, maar vanaf januari 52 tot augustus 53 verbleef hij in Wépion

bij Namen voor de tweede kandidatuur Klassieke en de volledige kandidatuur Romaanse Wijsbegeerte en Letteren aan de faculteiten van Namen. Voor zijn stage mocht hij gedurende twee jaar naar Bukavu in Oost-Congo als leraar van de derde (nu het vierde jaar) Latijnse in een college met een Belgisch leerplan bestemd voor de hoofdzakelijk blanke leerlingen.

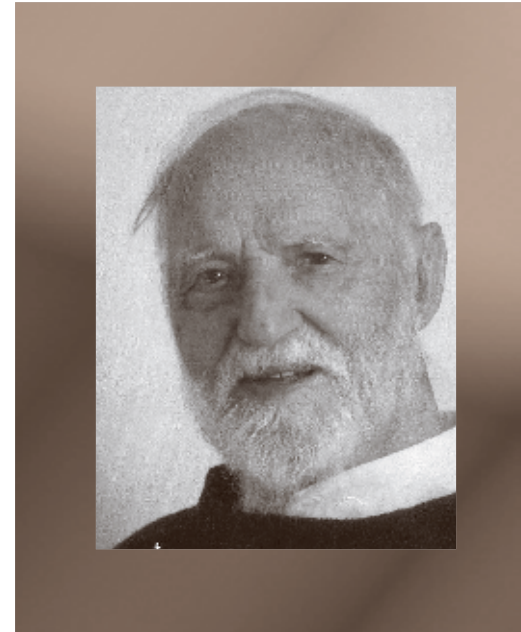
Dan verhuisde hij weer naar Leuven voor vier jaar theologie. Hij werd er op 10 augustus 1958 door Mgr. Schoenmaeckers tot priester gewijd. In 1959-60 terug naar Drongen voor het derde proefjaar. Na een jaar leraarschap in het college van Aalst in 1960-61 werd hij naar de Leuvense universiteit gezonden om daar een licentie Klassieke Filologie te behalen. Na deze studies, waarbij hij steeds uitstekende resultaten behaalde, was hij klaar voor zijn eerste grote levenswerk. In 1963 begon zijn leraarschap in het Sint-Jozefscollege van Aalst. Daar is hij 28 jaar leraar geweest van de poësis en gedeeltelijk ook van de retorica. Hij gaf er met veel enthousiasme Latijn en Grieks, Godsdienst, Frans, Nederlands, Cultuur van de Oudheid en Esthetica. Hij was dus eigenlijk meer dan een gewone leraar. Hij was een echte titularis, zoals er nu nog te weinig zijn, met vele vakken in de eigen klas, met een grote culturele bagage en met een diepgaande pedagogische relatie met zijn leerlingen. Trouwens, die relatie strekte zich ook uit tot tal van buitenschoolse activiteiten. Hij placht een brede waaier van onderwerpen te behandelen buiten de leerstof om. Na de lesuren stelde hij zo eenmaal per week een bijzondere studie voor van de Europese literatuur die door vele vrijwilligers gevolgd werd. Met de klas ging hij regelmatig naar musea en naar avondenvenementen (opera, concerten, toneel) in Antwerpen, Brussel,

Gent. Naast de lessen was hij ook heel actief in het collegeleven: hij begeleidde de leerlingen voor het leerlingentijdschrift 'Jong Leven', was bibliothecaris en archivaris. Ook in de stad was hij bedrijvig in culturele verenigingen: proost van het Davidsfonds, lid van de adviesraad van de Stadsbibliotheek enzovoort.

Toen hij 65 jaar werd, in 1990, moest hij noodgedwongen het lesgeven opgeven, maar hij kreeg een andere belangrijke opdracht. In Heverlee was hij tot 2007, gedurende zeven-tien jaar dus, archivaris van de Vlaamse jezuïetenprovincie. Een eerder teruggetrokken bezigheid die hij echter, tot verwondering en bewondering van vele confraters, met volle overgave en grote nauwkeurigheid uitvoerde. Hij was tevens verantwoordelijk voor het kunstpatrimonium van de provincie. Tot 2011 bleef hij ook archivaris van zijn college in Aalst, waar hij maandelijks een dag ging werken. En heel die tijd, vanaf 1952, heeft hij niet minder dan 88 artikels geschreven over onderwerpen uit het cultuur- en geestesleven die hij tijdens zijn studies en zijn onderzoekingen bestudeerd had.

Zijn confraters waren verrast toen deze medebroeder met zijn enorme werkkraft tekenen van vermoeidheid begon te vertonen. Sinds enkele jaren werd hij behandeld voor hartklachten en de laatste drie weken was hij een andere geworden: moeizaam stappend en bekenkend dat hij soms pijn had. Meer vernamen zij daar niet over. De ontzetting was dan ook groot toen men hem op 6 juni 2012 's middags niet aan tafel zag verschijnen en men hem op zijn kamer bewusteloos aantrof. Het medisch urgentieteam werd erbij gehaald, maar dat heeft vrij vlug vastgesteld dat men hem niet meer kon redden.

Hij heeft zijn doodsprentje zelf opgesteld. Daarin vermeldt hij drie bijzondere ervaringen die hem bijzonder gelukkig hebben gemaakt. De derde daarvan was "de ervaring van de schoonheid in kunst, natuur en poëzie". De tweede was: "De ontmoeting met honderden jonge mensen in poësis en retorica, met hun aspiraties en moeilijkheden. Het voorrecht ze in hun zoektocht naar levensverdieping behulpzaam te mogen zijn...en ze de richting naar God te wijzen." De eerste was: "Deze ervaring: de godsontmoeting. Een zalig hui-veren, een zuiver en openbrekend ervaren van God, onze diepste diepte, en de ontdekking van de persoon van Christus. In Hem leerde ik hoe diep geluk kan zijn. De Sociëteit van Jezus is me hierin een vertrouwvolle gids geweest."

PATER GHISLEEN VAN DOORSSELAER
(1910-2012)

Ghisleen Van Doorsselaer werd geboren in Sint-Pauwels, Oost-Vlaanderen, op 4 mei 1910, uit een zeer kroostrijk gezin waarvan de vader vlashandelaar was en de moeder huisvrouw. Van 1924 tot 1930 liep hij de Latijns-Griekse humaniora aan de Apostolische School te Turnhout om daarna, vele jaren bij de jezuïeten te blijven. De eerste stap: intreden in Drongen op 23 september 1930. Zijn jongere broer zou hem daar enkele jaren later volgen. In Drongen studeerde hij ook een jaar klassieke filologie waarna hij zijn legerdienst vervulde. Dit was slechts een intermezzo. Een nieuwe grote stap werd gezet toen hij op 24 december 1934 afreisde naar India. Zijn studies in de filosofie voltooide hij in Shembaganur (Tamil Nadu) en die in de theologie in Kurseong (Himalayas). Ondertussen had hij stage gelopen als leraar in Gumla (1938-1940) en een jaar besteed

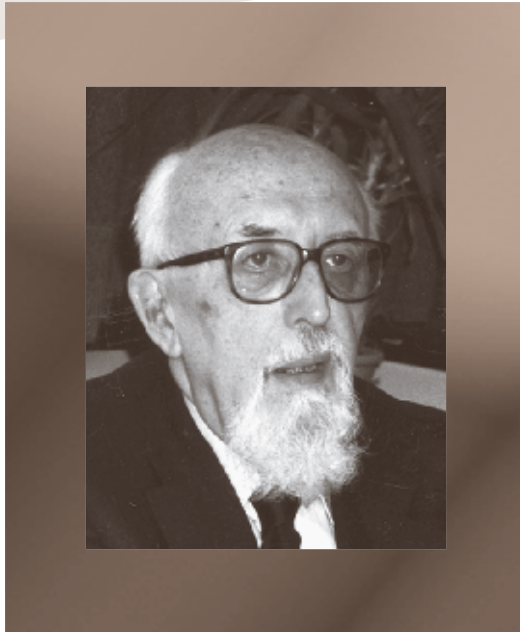
aan de studie van de taal in Hazaribagh. In die eerste jaren heeft hij dus nogal wat omzwervingen gemaakt.

Daaraan kwam een einde toen hij, na zijn priesterwijding in 1943, leraar werd aan diverse scholen. Eerst in de St Mary's High School van Samtoli (tot 1958) en later in het St Xavier's School van Ambikapur (tot 1973). Hij was een minzame leraar die glimlachend bleef omgaan met anderen tot en met zijn laatste jaren. Terwijl hij onderricht gaf in Ambikapur stichtte en beheerde hij tevens een tehuis voor studenten van het Loyola College. Die laatste functie oefende hij uit, van 1979 tot 1986, in het Snel Sadan Hostel, Jabalpur. De jongvolwassenen maakten daar wel eens misbruik van zijn eenvoud en edelmoedigheid, maar leerden allengs hoezeer hij hun waardering verdiende.

In 1986 werd hij pastoor van de nieuwe, uit te bouwen missiepost van Junadith. Dat zuivere parochiewerk heeft hij slechts gedurende vier jaar gedaan. In 1990 was hij nodig als econoom in het provinciale huis Pathalgeon. Hij werd toen ook, meer dan voorheen, retraitepredikant. Hij hield ervan retraites voor schoolkinderen te leiden. Die kwamen gemakkelijk in de ban van zijn levendige vertellingen. Bovendien werd hij uitverkoren om geestelijke leider te worden van de Daughters of Saint Anne in de hele provincie van Ranchi. Vele leden van deze congregatie, waaronder de provinciale overste en een afgevaardigde van de generale overste, zouden later trouwens zijn uitvaart bijwonen en zo getuigen van hun erkentelijkheid voor de geestelijke rijkdom die hij hun had meegedeeld.

De laatste jaren van zijn lange leven bracht Ghisleen door in een tehuis voor bejaarde jezuïeten in Ambikapur. Daar zette hij zijn geestelijke dienstverlening verder door zijn glimlachende aanwezigheid te midden van

zijn min of meer zieke en verzwakte confraters. Maar een periode van volstreekte rust was dit niet. Hij maakte ervan gebruik om het leven van Franciscus Xaverius in het Hindi te vertalen, te laten drukken en uit te delen. Na zijn 101ste verjaardag hield hij doorgaans het bed, maar bleef ook dan nog getuigen van een grote levenswil. Zo mogelijk mochten er nog tien jaren bij, zo zegde hij en hij wees erop dat een lange levensduur kennelijk ingebouwd was in de familiale genen. De laatste week voor zijn dood bracht hij door in het hospitaal: hij had een infectie in de keel opgelopen. Maar hij bleef glimlachen tegen iedereen die hij tijdens zijn verplaatsingen met zijn rolstoel ontmoette in de gangen van het ziekenhuis. In die geestesgesteltenis is hij overleden op 8 juli 2012. Zijn lange leven kan samengevat worden als een voorbeeld van goedheid en van eenvoudig godsgeloof, als een toonbeeld ook van geduld en tevredenheid. Hij was een man die nooit mopperde en die de anderen stilzwijgend aanspoorde om hem daarin na te volgen. Zijn lijfspreuk was: "Ik zou met niemand willen ruilen en dit leven als missionaris nog duizend maal verkiezen". Ghisleen heeft als het ware zijn roeping in het bloed gehad. Sinds zijn eerste vertrek is hij slechts drie maal naar zijn eigen land teruggekeerd. De eerste maal na 33 jaren, in 1967. Toen deed hij op Pinksteren zijn plechtige eremis in zijn geboortedorp. Een tweede maal in 1980 en de laatste maal in 1990. Hij heeft niet gearzeld om de Indiase nationaliteit aan te nemen en om Indiër met de Indiërs te worden.

BROEDER JOZEF VAN TULDER (1926-2012)

Jozef Van Tulder is een geboren Antwerpeenaar (*1926). Zijn vader was bankbediende, zijn moeder huisvrouw. Gedurende drie jaren heeft hij de Latijns-Griekse humaniora gevolgd aan het Xaveriuscollege van Borgerhout. Maar de studie van de oude talen bleek hem niet te liggen. Zijn voorliefde ging naar praktische en artistieke zaken: naar muziek, zang, tekenen en schilderen. Daarom schakelde hij over naar de Apostolische School en naar de drukkerijschool van Turnhout. In de Apostolische School kwamen echter geregeld missionarissen langs die boeiende zaken vertelden over hun werk in Congo en India. Dat verklaart allicht waarom Jozef zich al vroeg tot hetzelfde leven geroepen voelde. Hij zag af van een priesteropleiding en besloot missionaris te worden als jezuïetenbroeder. Na zijn secundaire studies trad hij in te Drongen en begon hij, na zes maanden postulatuur,

zijn noviciaat in 1944.

Daarop volgde een opleiding in moderne druktechnieken en aan de Kunstacademie, van 1946 tot 1954, als drukker en organist in de residentie van Brussel. Na één jaar als verantwoordelijke personeel in het college van Borgerhout, vertrok hij in 1954 naar Congo, waar hij de leiding kreeg over een bescheiden en verouderd drukatelier in Kisantu. De bisschop verwachtte dat hij zou zorgen voor een nieuwe drukkerij met een vernieuwde technische uitrusting, voor een nieuw gebouw en uiteraard ook voor de financiering van al het voorgaande. En niet te vergeten: hij moest ook zorgen voor de opleiding van de Afrikaanse werkrachten. Dat heeft hij gedaan. Zijn praktisch en organisatorisch talent bleek uit de manier waarop hij deze werkplaats volledig verbouwde, uitbreidde, en geleidelijk voorzag van de modernste apparatuur en drukpersen. Niet minder dan 84 personeelsleden werden er te werk gesteld. En niets zegt meer over de vorming die Jef Van Tulder aan zijn medewerkers meegaf dan het feit dat de drukkerij na zijn vertrek is blijven functioneren, onder Congolese directie en met zijn werklieden. Naast formulieren voor staat en leger, heeft hij jarenlang met heel wat religieus drukwerk het evangelie in Afrika helpen verkondigen. Daarbij kon hij het echter niet laten. Deze veelzijdige man heeft naast zijn werk in de drukkerij ook een bloeiende afdeling van de scouts gesticht en zich, met veel bijval, ingezet voor de kwaliteit van hun vorming.

Toen echter in 1973 zijn drukkerij onder de leiding kwam van een inlandse directeur en anderen de financiële controle op zich namen, keerde hij terug naar België. Daar werd hij, vanwege zijn gekende zakelijke en organisatorische aanleg, benoemd tot econoom en financieel beheerder van het

O.-L.-Vrouwecollege in Antwerpen en van het Xaveriuscollege in Borgerhout. Meer dan 30 jaar lang heeft hij deze functie op onberispelijke manier ter harte genomen. Zijn Afrikaanse herinneringen lieten hem echter niet helemaal los. Naast zijn zakelijk werk was broeder Jos Van Tulder altijd beschikbaar voor behoeftigen aan de poort en onophoudelijk in de weer voor hulp aan Afrikaanse families.

Toen hij op 80-jarige leeftijd (in 2006) op rust werd gesteld, kon hij eindelijk vrije loop laten aan zijn grafisch talent. Onvermoeibaar tekende en schilderde hij haarfijn koppen, interieurs, kathedralen en kastelen, meer dan 300 in het totaal. Zijn werk was meer dan dat van een getalenteerd amateur. Hij had al tekenlessen gevolgd tijdens zijn jonge jaren. Bovendien was hij tijdens zijn verblijf in Brussel gedurende drie jaren vrije student geweest aan Sint Lucas. Vijf maal heeft hij zijn grafische werken tijdens de kerstvakantie aan het publiek getoond, een tentoonstelling die de bezoekers ten zeerste op prijs stelden. Ook zijn muzikaal talent kon hij onvermoeibaar ten dienste stellen van de parochie die aan het Xaveriuscollege verbonden was. Maar toen hij 85 werd en zijn handen begonnen te beven, kon hij geen tekenstift meer hanteren en geen orgel meer spelen.

De inactiviteit is deze bezige man zwaar gevallen. Hij moest noodgedwongen geduld oefenen tot de veerman - zo noemde hij de dood - hem vrij onverwacht kwam halen voor de grote overtocht naar de Heer die hij zijn leven lang trouw had gediend. Einde juni 2012 werd hij voor verzorging naar Heverlee overgebracht, waar hij door een ongeneeslijke ziekte aangetast bleek. Hij ontving er het sacrament van de zieken en overleed zachtjes in de Heer op 9 juli.

PATER JOS DE CUYPER (1920-2012)

Jos De Cuyper werd geboren te Brugge op 9 november 1920 als oudste van vijf kinderen. Zijn vader was aannemer, zijn moeder huisvrouw. Van 1933 tot 1939 volgde hij de Latijns-Griekse humaniora aan het Sint-Lodewijkscollege van zijn geboortestad. Op 7 september 1940 trad hij in. Onmiddellijk na de twee jaren noviciaat besteedde hij twee jaar aan het zogenaamde Indische juvenaat in Wépion. Hij bleef in de omgeving, namelijk in Godinne, om een licentie filosofie te behalen. Dat was de aanloop om in 1947 zijn missionaire roeping te volgen en de grote reis naar India te wagen. Daar heeft hij zich tijdens zijn eerste jaren uiteraard toegelegd op de taalstudie. En dat, zo zou later blijken, heeft hij uitstekend gedaan. Al gauw is hij echter ook leraar Latijn en Grieks geworden in Hazaribagh (tot 1949) en daarna leraar en adjunct-directeur in de apostolische school

van Ranchi (tot 1951). De gebruikelijke vier studie jaren gewijd aan de theologie heeft hij doorlopen in Kurseong, van 1951 tot 1955. Daarop volgde een nieuwe grote reis, terug naar Europa, om in Rome gedurende twee jaren kerkelijk recht te studeren. In 1957 was hij terug in Ranchi om er zijn laatste geloften uit te spreken en om in het Groot-Seminarie, het Saint Albert's College, professor kerkelijk recht te worden. Dat betekende het einde van zijn grote reizen. Meer dan vijftig jaren later was hij daar nog altijd werkzaam. Het leek erop, zo schreef hij aan zijn familie, vrienden en weldoeners in 2010, dat zijn oversten hem een vijfde gelofte hadden opgelegd, die van de stabiliteit van een monnik in zijn abdij. Maar die stabiliteit hield niet in dat Pater De Cuyper zijn aandacht beperkte tot de studie en tot het doceren van kerkelijk recht. In 1960 nam hij bovendien het doceren van liturgie op zich en in 1962 ook nog moraaltheologie. Na het concilie zou hij daaraan nog de studie van het oecumenisme toevoegen. Naar eigen zeggen doceerde hij kerkelijk recht uit plicht, moraal uit noodzaak, liturgie uit plezier en oecumenisme uit interesse. Die stabiliteit en die intellectuele bezigheden betekenden allerm minst dat Jos zich opsloot tussen de boekenkasten van het Groot Seminarie. Vijftig jaar lang is hij rechter geweest aan de kerkelijke rechtbank van het aartsbisdom en is hij geconfronteerd met concrete problemen van concrete mensen. Met zijn brommer reed hij heel de streek af om mensen bij te staan. Zijn belangstelling en zijn talenkennis brachten hem ertoe alle liturgische boeken uit het Latijn te vertalen in het Hindi, daarin bijgestaan door een toegewijde ploeg van vier medewerkers die zowel het Latijn als het Hindi machtig waren. Zijn missaal was voltooid in 1973, nog voor de Engelse vertaling verscheen. Hij bracht de bisschoppen en vele

anderen op de hoogte van alles wat uit Rome kwam via een maandelijks blaadje "Life and Worship" dat gedurende veertig jaar zijn nut heeft bewezen. Maar liturgische vieringen zijn meer dan een kwestie van woorden. Er is ook de muzikale kant van het gebeuren. Jos verzamelde en componeerde liederen in het Hindi, leerde ze aan als koorleider en zong ze zelf. Want hij had een mooie stem die hij graag gebruikte om Gods lof te zingen. Toen hij in 1985 officieel met emeritaat ging heeft hij meer werk kunnen maken van de oecumenische toenadering tot andere christelijke kerkgemeenschappen. Na vele jaren van confrontatie en argwaan bestaat er nu in Ranchi en sinds onlangs in de hele deelstaat Jharkand een All Churches Committee en kunnen christenen van uiteenlopende kerken samen bidden en samen werken op het gebied van onderwijs en sociale dienstverlening. Hij is een bezieler geweest van een netwerk dat vele vrienden over de grenzen van vele kerkgemeenschappen heen kon verbinden. Jos is 92 jaar geworden waarvan 72 als religieus en 61 als priester. Hij heeft zich zeer dankbaar gevoeld voor de laatste jaren die de Heer hem heeft gegund om zich beter voor te bereiden op de grote ontmoeting. Hij overleed in Ranchi op 27 juli 2012. De uitvaart in de kathedraal werd voorgegaan door kardinaal Toppo en bijgewoond door een grote menigte, mensen aan wie hij zijn leven had toegewijd.

Een vrije bijdrage vanwege alle familieleden en kennissen die deze uitgave ontvangen, is hartelijk welkom (richtprijs: 6,00 euro).
Over te schrijven op:
BE75 4352 0592 8151
(KREDBEBB)
van Lessiusvereniging,
Koninginnelaan 141,
B-1030 BRUSSEL
vermelding:
'In Memoriam SJ 2012
reeds ontvangen'.

Verantwoordelijke uitgever:
Frans MISTIAEN SJ
Koninginnelaan 141
1030 BRUSSEL
jesuits.flanders@jesuits.net

Redactie van de bijdragen:
Guido DIERICKX SJ
Prinsstraat 17
2000 ANTWERPEN

Foto IHS – monogram
Rik DE GENDT SJ
Pastorie St Paulus
9300 AALST

Coördinatie
Walter FABRI SJ
Drongenplein 26
9031 DRONGEN

NOVEMBER 2012

